

ปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร
ในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

Factors Affecting the Reduction of Rice Production Costs of Farmers
in Bo Thong Subdistrict, Bang Rakam District, Phitsanulok Province

ศิริพร นิลนนท์เนตร¹ นารีรัตน์ สีระสาร^{1*} และจรรยา สิงห์คำ¹

Siriporn Ninnonnate¹, Nareerut Seerasarn^{1*} and Junya Singkham¹

Received: September 23, 2024

Revised: November 5, 2024

Accepted: November 6, 2024

Abstract: The objectives of this research were to study basic economic and social conditions and factors affecting the reduction of rice production costs of farmers. The population consisted of rice farmers in Bo Thong Subdistrict, Bang Rakam District, Phitsanulok Province. There were 413 registered farmers in 2023/2024. The sample size using Taro Yamane's formula with a margin of error of 0.05, resulted in a sample group of 204 cases, obtained through simple random sampling. Data were collected by conducting interviews. Data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The results of the research found that 1) most farmers were male, the average age of 53.20 years and completed primary school. The average household size was 3.62 people, the average rice production experience of 26.52 years, the average rice production area was 31.69 rai. The average number of workers in rice production was 2.10 people. The average rice production income was 364,804.51 baht per year. The average total debt was 358,583.33 baht. 2) factors affecting the reduction of rice production costs include experience in rice production and distribution of total liabilities of farmers.

Keywords: Cost reduction, Phitsanulok, Rice production

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี พ.ศ. 2566/2567 จำนวน 413 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 204 ราย โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.20 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.62 คน มีประสบการณ์ผลิตข้าวเฉลี่ย 26.52 ปี มีพื้นที่ผลิตข้าวเฉลี่ย 31.69 ไร่ มีจำนวนแรงงานที่ใช้ผลิตข้าวเฉลี่ย 2.10 คน

¹ บัณฑิตศึกษา วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี 11120

¹ Graduate School of Agriculture Extension, School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, 11120

* Corresponding author: Nareerut.see@stou.ac.th

มีรายได้ผลิตข้าวเฉลี่ย 364,804.51 บาทต่อปี มีหนี้สินรวมเฉลี่ย 358,583.33 บาท 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุนการผลิตข้าว ได้แก่ ประสิทธิภาพผลิตข้าว และระดับหนี้สินรวม

คำสำคัญ: การลดต้นทุน, พิษณุโลก, การผลิตข้าว

คำนำ

ข้าวถือเป็นพืชสำคัญของประเทศไทย และเป็นหนึ่งในพืชเกษตรที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมาอย่างยาวนาน ทั้งการส่งออก และบริโภคภายในประเทศ ซึ่งการผลิตข้าวมีวิวัฒนาการไปอย่างมาก ทั้งรูปแบบการปลูก การดูแล เกือบเกี่ยว และการพัฒนาสายพันธุ์เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และสร้างความมั่นคงด้านอาหาร โดยสถานการณ์ข้าวในประเทศไทยในด้านการผลิต ข้าวนาปี ปี พ.ศ. 2565/2566 มีเนื้อที่เพาะปลูก 62,838,047 ไร่ ผลผลิต 26,711,735 ตัน และผลผลิต 449 กิโลกรัมต่อไร่ และข้าวนาปรัง ปี พ.ศ. 2565 มีเนื้อที่เพาะปลูก 9,547,390 ไร่ ผลผลิต 6,171,197 ตัน และผลผลิต 648 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566)

ในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยส่งออกข้าวได้ 8,763,265.51 ตัน ตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่คาดว่าจะขยายตัวต่อเนื่องจากช่วงกลางปี พ.ศ. 2565 และราคาข้าวไทยยังอยู่ในระดับที่แข่งขันได้ โดยราคายังอยู่ในเกณฑ์ดี ตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่คาดว่าจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ แต่ยังมีปัจจัยเสี่ยงที่ต้องติดตามและเฝ้าระวัง คือ นโยบายข้าวต่างประเทศ คุณภาพข้าวสูงประกาศระงับการส่งออกข้าวหัก กำหนดอัตราภาษีส่งออกข้าว สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน รวมไปถึงระบบการจัดการขนส่งสินค้า ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และภัยธรรมชาติ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566)

จังหวัดพิษณุโลกเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกข้าวเป็นจำนวนมาก มีเนื้อที่เพาะปลูกจำนวน 1,464,600 ไร่ ผลผลิต (ความชื้น 15 เปอร์เซ็นต์) 582 กิโลกรัมต่อไร่ และปริมาณผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดช่วงเดือนกรกฎาคม 2566 - มกราคม 2567 จำนวน 830,757 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่

2, 2566) โดยอำเภอบางระกำ มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวมากเป็นอันดับที่ 2 ของจังหวัดพิษณุโลก รองจากอำเภอมหามิตร และพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ของตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว จำนวน 13,377.75 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ส่วนใหญ่มีต้นทุนการผลิตสูงมาก ซึ่งเกิดปัญหาจากต้นทุนและราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น เช่น ราคาปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดแมลง สารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าจ้างราคาน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น รวมไปถึงเกษตรกรไม่มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง และไม่มีองค์ความรู้ทำให้เกษตรกรใช้วิธีการปลูกข้าวแบบดั้งเดิม ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ทำให้คุณภาพข้าวลดลงไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาด อีกทั้งไม่สามารถกำหนดราคาจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้ นอกจากนี้เกษตรกรยังขาดการบันทึกข้อมูลรายรับ และรายจ่ายในการผลิตข้าว ทำให้ไม่สามารถคำนวณต้นทุน และผลกำไรในการผลิตข้าวที่แท้จริงได้ (สำนักงานเกษตรอำเภอบางระกำ, 2567) จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรเกิดรายได้จากการผลิตข้าวที่เพิ่มขึ้น

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี พ.ศ. 2566/2567 จำนวน 413 ราย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของ

กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 204 ราย และสุ่มตัวอย่างเกษตรกรของแต่ละหมู่บ้านโดยการจับสลากตามหัวหน้าเกษตรกรตามสัดส่วนในแต่ละหมู่บ้าน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีคำถาม และคำตอบ ทั้งนี้ ตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.89 สะท้อนถึงปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตข้าวในการศึกษาครั้งนี้ แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีเกณฑ์

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตข้าว

2) สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ซึ่งรูปแบบจำลองสามารถแสดงได้ ดังนี้

$$Y = \alpha_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \beta_8 X_8 + \beta_9 X_9 + \beta_{10} X_{10} + e$$

โดยกำหนดให้ Y หมายถึง ต้นทุนการผลิตข้าว (หน่วย: บาทต่อไร่)

α_0 หมายถึง ค่าคงที่

β หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ตัวประมาณของค่าพารามิเตอร์

e หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

X หมายถึง ตัวแปรอิสระ ได้แก่ X_1 หมายถึง อายุ (ปี) X_2 หมายถึง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) X_3 หมายถึง ประสบการณ์ผลิตข้าว (ปี) X_4 หมายถึง พื้นที่ผลิตข้าว (ไร่) X_5 หมายถึง จำนวนรอบการผลิตข้าว (ครั้งต่อปี) X_6 หมายถึง จำนวนแรงงานที่ใช้ผลิตข้าว (คน) X_7 หมายถึง รายได้ผลิตข้าว (บาทต่อปี) X_8 หมายถึง หนี้สินรวม (บาท) X_9 หมายถึง ผลผลิตข้าว (กิโลกรัมต่อไร่) และ X_{10} หมายถึง ราคาผลผลิตข้าว (บาทต่อกิโลกรัม)

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.90 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.20 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.62 คน และมีประสบการณ์ในการ

ผลิตข้าวเฉลี่ย 26.52 ปี (Table 1) สอดคล้องกับ สราลี (2562) และศักดิ์สิทธิ์ (2560) เนื่องจากการผลิตข้าวของเกษตรกรเป็นอาชีพหลักทำให้มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าว ทำให้เกษตรกรมีประสบการณ์และทำการผลิตข้าวอย่างต่อเนื่อง

Table 1 Demographic and social characteristics of respondents.

(N=204)

Items	Frequency	Percentage
Gender		
Male	114	55.90
Female	90	44.10

Table 1 (continued).

(N=204)

Items	Frequency	Percentage
Age (years)		
Less than or equal to 40	38	18.60
41 - 50	40	19.60
51 - 60	66	32.40
61 - 70	52	25.50
Greater than or equal to 71	8	3.90
Max = 84 Min = 25 \bar{x} = 53.20 S.D. = 11.742		
Education level		
Not educated	4	2.00
Primary education	118	57.80
Junior high school	24	11.80
High school/Vocational certificate	43	21.10
Associate degree/Vocational certificate	6	2.90
Bachelor's degree	9	4.40
Number of household size (people)		
Less than or equal to 2	46	22.50
3 - 4	104	51.00
Greater than or equal to 5	54	26.50
Max = 8 Min = 1 \bar{x} = 3.62 S.D. = 1.343		
Experience in rice production (years)		
Less than or equal to 10	42	20.60
11 - 20	30	14.70
21 - 30	60	29.40
31 - 40	47	23.00
Greater than or equal to 41	25	12.30
Max = 58 Min = 2 \bar{x} = 26.52 S.D. = 13.722		

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตข้าวเฉลี่ย 31.69 ไร่ ไร่ย่อยละ 67.20 มีการเช่าพื้นที่ มีการใช้น้ำบ่อบาดาล มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตข้าวเฉลี่ย 2.10 คน มีรายได้ในการผลิตข้าวเฉลี่ย 364,804.51 บาทต่อปี และมีหนี้สินรวมเฉลี่ย 358,583.33 บาท (Table 2) ซึ่งมีพื้นที่ผลิตข้าวแตกต่างกับงานวิจัยของ สราลี (2562) มีรายได้ในการผลิตข้าวแตกต่างกับงานวิจัยของ สราลี (2562)

และมีหนี้สินรวมแตกต่างกับงานวิจัยของ เพ็ญนภา (2564) เนื่องจากในลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่มีความเหมาะสมในแต่ละด้าน และราคาปัจจัยการผลิตในแต่ละรอบที่แตกต่างกัน ทำให้กระบวนการผลิตข้าวอาจแตกต่างกัน จึงทำให้ต้นทุนการผลิตข้าว และผลผลิตข้าวแตกต่างกัน จะเห็นได้จากการที่เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตข้าวที่สูงส่งผลต่อรายได้และหนี้สินในการผลิตข้าวของเกษตรกรที่แตกต่างกันเช่นกัน

Table 2 Economic characteristics of farmers.

(N=204)

Items	Frequency	Percentage
Rice production area (rai)		
Less than or equal to 15	44	21.60
16 - 25	42	20.60
26 - 35	48	23.50
36 - 45	30	14.70
Greater than or equal to 46	40	19.60
Max = 100 Min = 2 \bar{x} = 31.69 S.D. = 18.180		
Characteristics of ownership of rice production areas (answer more than 1 question)		
Rent	137	67.20
Owned	127	62.30
Family - owned	39	19.10
Water sources used in rice production (answer more than 1 question)		
Artesian well	188	92.20
Public ditch	77	37.70
Own pond	45	22.10
Electric pump canal	37	18.10
Irrigation canal	22	10.80
Number of workers used in rice production (people)		
1	34	16.70
2	119	58.30
3	47	23.00
4	4	2.00
Max = 4 Min = 1 \bar{x} = 2.10 S.D. = 0.684		
Income from rice production (baht per year)		
Less than or equal to 100,000	22	10.80
100,001-250,000	27	13.20
250,001-400,000	93	45.60
400,001-550,000	30	14.70
Greater than or equal to 550,001	32	15.70
Max = 1,500,000 Min = 30,000 \bar{x} = 364,804.51 S.D. = 210,426.336		
Distribution of total liabilities of farmers (baht)		
Less than or equal to 100,000	55	27.00
100,001-300,000	39	19.10
300,001-500,000	68	33.30
500,001-700,000	26	12.70
Greater than or equal to 700,001	16	7.80
Max = 1,600,000 Min = 20,000 \bar{x} = 358,583.33 S.D. = 297,097.881		

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุนการผลิตข้าว

จากการศึกษาต้นทุนการผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 5,871.74 บาทต่อไร่ เรียงลำดับจากต้นทุนการผลิตข้าวมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดูแลเฉลี่ย 3,046.74 บาทต่อไร่ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (ค่าเช่าพื้นที่ และค่าบำรุงรักษา ซ่อมแซมเครื่องจักร) เฉลี่ย 1,323.09 บาทต่อไร่ ค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย 631.13 บาทต่อไร่ ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวและขนส่งเฉลี่ย 522.06 บาทต่อไร่

และค่าเตรียมดินเฉลี่ย 341.76 บาทต่อไร่ ตามลำดับ (Table 3) ซึ่งมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยแตกต่างกันกับต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยของประเทศไทย 7,773 บาทต่อไร่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) เนื่องจากลักษณะพื้นที่ กระบวนการผลิตข้าว และราคาปัจจัยการผลิตในแต่ละรอบมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้เกษตรกรมีแนวโน้มในการนำปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน

Table 3 Rice production costs of farmers.

Items	\bar{x}	S.D.
Total rice production costs (baht per rai)	5,871.74	1,446.639
Production supervision cost	3,046.74	1,186.345
Other cost	1,323.09	738.698
Production cost	631.13	157.658
Harvest and shipping cost	522.06	103.216
Soil preparation cost	341.76	131.501

(N=204)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Table 4) อธิบายได้ดังนี้

สัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (coefficient of determination หรือ R^2) มีค่าเท่ากับ 0.12 แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองการถดถอยพหุคูณ (Table 4) สามารถอธิบายความแปรปรวนในต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบล บ่อทอง อำเภอบางระจักษ์ จังหวัดพิษณุโลก ร้อยละ 12.00 ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ที่อาจส่งผลต่อต้นทุนการผลิตข้าว เช่น ราคาปัจจัยการผลิต ความรู้

ในการผลิตข้าว และการปฏิบัติในการผลิตข้าวที่ถูกต้อง ขณะที่สัมประสิทธิ์ของตัวแปรประสมการณผลิตข้าว (X_3) มีค่าเท่ากับ 35.023 หมายถึง เมื่อจำนวนประสมการณผลิตข้าวเพิ่มขึ้น 1 ปี ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวเพิ่มขึ้น 35.023 บาทต่อกิโลกรัม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหนี้สินรวม (X_0) มีค่าเท่ากับ 0.001 หมายถึง เมื่อหนี้สินเพิ่มขึ้น 1,000 บาทต่อปี ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวเพิ่มขึ้น 0.001 บาทต่อกิโลกรัม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

Table 4 Multiple regression analysis.

Variable	Coefficient	S.E.	Beta	t	sig
α_0	4889.313	2102.998		2.325	.021
X_1	-13.182	13.826	-.107	-0.953	.342
X_2	-3.540	85.296	-.003	-.042	.967
X_3	35.023	11.859	.332	2.953	.004

(N=204)

Table 4 (continued).

Variable	Coefficient	S.E.	Beta	t	sig
X ₄	-10.949	7.214	-.137	-1.518	.131
X ₅	306.626	274.638	.082	1.116	.266
X ₆	116.308	172.698	.055	.673	.501
X ₇	.000	.001	.037	.424	.672
X ₈	.001	.000	.192	2.592	.010
X ₉	-.090	1.271	-.005	-.071	.944
X ₁₀	-13.567	183.603	-.005	-.074	.941

R=0.346 R²=0.120 Std.Error=1388.750 F=2.477

สรุป

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 53.20 ปี มีประสบการณ์ในการผลิตข้าว และมีพื้นที่ผลิตข้าวค่อนข้างมาก เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้รวมกลุ่มในรูปแบบกลุ่มเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือพัฒนาวิธีการผลิตร่วมกันอย่างเป็นระบบ อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่มีการเช่าพื้นที่ในการผลิตข้าว ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ก่อให้เกิดภาระหนี้สิน จึงทำให้เกษตรกรประสบปัญหาในการผลิตข้าว โดยมีต้นทุนการผลิตข้าว ในด้านค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาที่เป็นต้นทุนหลักในการผลิต ซึ่งประสบการณ์ในการผลิตข้าว และ จำนวนหนี้สินรวม เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงต้นทุนการผลิตข้าวอย่างมีนัยสำคัญ โดยทั้งสองปัจจัยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับต้นทุน กล่าวคือ เมื่อประสบการณ์หรือหนี้สินเพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตาม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการวางแผนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนด้านการจัดการต้นทุนอย่างเหมาะสมแก่เกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1) เกษตรกรควรศึกษาหาความรู้ เรื่องการผลิตข้าวเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการผลิตข้าว และมีการนำเทคโนโลยีการผลิตข้าวสมัยใหม่มาใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าว ทำให้ผลผลิตข้าวมีคุณภาพและเป็นไปตามความต้องการของตลาด

2) เกษตรกรควรรวมกลุ่มกันให้มีความเข้มแข็ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการผลิตข้าว

3) เกษตรกรควรจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิตข้าวอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนที่แท้จริงและสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ในการลดต้นทุนการผลิตข้าวให้มีความมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนจัดสรรงบประมาณในการจัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาในเรื่องการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการผลิตข้าว อันนำไปสู่วิธีการลดต้นทุนการผลิตข้าว

2) ควรศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในเรื่องการลดต้นทุนการผลิตข้าว เพื่อให้เกษตรกรได้ร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ ร่วมค้นคว้า และร่วมทดลองปฏิบัติ เพื่อหาวิธีการหรือองค์ความรู้ใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และเพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าว

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://farmer.doae.go.th/> (28 ธันวาคม 2566).

- เพ็ญนภา โยธาศรี. 2564. ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอปางดะ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 126 หน้า.
- ศักดิ์สิทธิ์ ศรีวิชัย. 2560. แนวทางการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร ในจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 145 หน้า.
- สราลี ภูสวัสดิ์เจริญ. 2562. การส่งเสริมเพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร ตำบลตาเนิน อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 119 หน้า.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2566. ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: https://www.nesdc.go.th/more_news.php?cid=75 (4 พฤศจิกายน 2567).
- สำนักงานเกษตรอำเภอบางระกำ. 2567. แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ ปี 2566-2570 (ฉบับทบทวน ปี 2567). สำนักงานเกษตรอำเภอบางระกำ, พิษณุโลก. 60 หน้า.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2566. ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://oae.go.th/view/1/ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร/TH-TH> (28 ธันวาคม 2566).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 2. 2566. ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://www.oae.go.th/view/1/ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร/TH-TH> (28 ธันวาคม 2566).
- Yamane, T. 1973. Statistics: An Introductory Analysis. Third edition. New York: Harper and Row Publication. 1130 p.